

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร¹

DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM MANAGEMENT IN BANGKOK

ศุภกร สุรดิษฐ์² / SUPAKORN SURADINKURA

สาขาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE AND CREATIVE INDUSTRIES, COLLEGE OF INNOVATION, THAMMASAT UNIVERSITY

ศราวุธ แรมจันทร์³ / SARAWUT RAMJAN

วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

COLLEGE OF INNOVATION, THAMMASAT UNIVERSITY

Received: February 25, 2020

Revised: May 20, 2020

Accepted: June 1, 2020

บทคัดย่อ

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงผสมผสาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อศึกษาลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อนำเสนอแผนยุทธศาสตร์จากการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารองค์กรเอกชน

ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้ ประการแรก คือ การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบริการการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และระบบการขนส่งสาธารณะ ทั้งยังต้องสร้างการรับรู้เส้นทางคมนาคมที่เข้าใจง่าย พัฒนามาตรการดูแลความปลอดภัย พัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยการใช้สื่อสารวัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องมือ และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทำการตลาดโดยแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนมีส่วนร่วม ประการที่สอง คือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน เพื่อให้ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้จนสามารถนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

¹ บทความวิจัยฉบับนี้สรุปจากวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² ศุภกร สุรดิษฐ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ ศราวุธ แรมจันทร์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ให้เกิดการเรียนรู้ และสืบทอดวัฒนธรรม ประชาชนเกิดการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมได้อย่างครบถ้วน

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

The development of cultural tourism management in Bangkok was an integrated research study. The objectives were to study enhancement of cultural tourism management efficiency in Bangkok affecting the country's tourism income and to study the nature of cultural tourism management affecting the number of tourists at cultural touristic destinations in Bangkok; moreover, to present the development of cultural tourism management in Bangkok strategic plan. Data was gathered by documentary research as well as in-depth interviews and questionnaires. Samples were tourism management bureaucrats in Bangkok and at non-governmental organizations.

Results may be used as development of cultural tourism management in Bangkok strategic plan to promote cultural tourism efficiency, determining what the majority of tourists give the highest priority in tourism services and facilities. This must be done simultaneously with developing tourism personnel and public transportation systems while creating awareness of easy-to-understand transportation routes, developing safety supervision measures and cultural tourism public relations by communicating Thai culture and cultural tourism in Bangkok. This would mean encouraging all sectors to market in collaboration with tourist sites and communities. The second guideline would involve cultural tourism management, promoting collaboration between the government, the private sector, entrepreneurs and community residents to develop effective developmental planning guidelines. Promoting all sectors to benefit from tourism would distribute income for sustainable tourism development usage in each area and encourage tourists to participate in cultural tourist attractions as education and cultural inheritance. Samples would have access to systematic knowledge management in order to compile information to offer tourists the opportunity to learn about all aspects of Thai culture.

Keywords: Cultural tourism management, Cultural tourism efficiency, Cultural tourist attractions

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ สามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่น ๆ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันรุนแรงขึ้นตามลำดับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความอ่อนไหวง่ายจากปัจจัยลบทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยไม่อาจ

หลีกเลี่ยงได้ สถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความท้าทายต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหนึ่งที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสวยงาม นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวอันทรงคุณค่าคู่บ้านคู่เมืองอย่างวัด พระราชวัง อีกทั้งในปัจจุบันกรุงเทพมหานครยังมีสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองทุกความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ โดยเป็นเมืองจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อีกทั้งยังมีรางวัลท่องเที่ยวระดับโลก การันตีมาตลอด ได้แก่ รางวัลจากการสำรวจสุดยอดจุดหมายปลายทางของโลก ประจำปี พ.ศ. 2562 (MasterCard

Global Destination Cities Index 2019) โดยมาสเตอร์การ์ดเวิร์ลด์วายด์ กรุงเทพมหานครได้รับรางวัลในฐานะเมืองจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวอันดับที่ 1 ของโลกติดต่อกัน 4 ปี (พ.ศ. 2559-2562) ทำให้นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกต้องการมาเยือนกรุงเทพมหานคร โดยในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 5,494,912 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

รายได้จากการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครมีส่วนส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 40 ของทั่วราชอาณาจักร ซึ่งเป็นสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองท่องเที่ยวของความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน ผู้คนมีรอยยิ้ม มิตรไมตรี และมีอาหารที่หลากหลาย จึงกลายเป็นเสน่ห์ดึงดูดสำคัญให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ (กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร, 2559)

รัฐบาลไทยได้พยายามส่งเสริมให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีนโยบายให้เน้นการส่งเสริมบทบาทชุมชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ เพราะขาดการจัดการที่เหมาะสม สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวคือ หน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทที่ไม่สมดุลในการวางแผน การบริหารงาน และการตลาด ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากได้รับการพัฒนาไปตามนโยบายของรัฐ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และดำเนินงาน กระบวนการดังกล่าวเป็นการกำหนดนโยบายแบบเบื้องบนสู่เบื้องล่าง (top-bottom) ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติระดับท้องถิ่นในท้ายที่สุด ในขณะที่ชุมชนท้องถิ่น

ในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมน้อยมาก จึงทำให้ไม่เข้าใจแผนและวิธีการพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนไม่สามารถจัดการกับการท่องเที่ยวที่โตขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ของตนได้ (นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์ชัย, 2554)

ถึงแม้ว่าที่ผ่านมา การท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครจะเป็นไปในทิศทางบวก แต่ศักยภาพในการหารายได้จากการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครก็ยังสามารถพัฒนาได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้นกรุงเทพมหานครจำเป็นต้องมีแผนพัฒนา และการวางแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลก และสามารถสร้างรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเท่าตัว (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, 2556)

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม และองค์กรอื่น ๆ โดยผลลัพธ์จากการวิจัยจะถูกรวบรวม และทำการวิเคราะห์ผ่านกลุ่มเป้าหมายคือ ข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารองค์กรเอกชน และนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร อันเป็นกลุ่มประชากรหลักภายใต้กรอบการศึกษาครั้งนี้ ที่สามารถสะท้อนถึงภาพรวมการท่องเที่ยวในประเทศ เนื่องจากกรุงเทพมหานครถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ
2. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอแผนยุทธศาสตร์จากการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed methods research) ซึ่งมีทั้งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ รวมถึงเมื่อได้ผลการศึกษาแล้ว สามารถนำผลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในงานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร โดยศึกษาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยว แนวคิดเรื่องการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยว และแนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และครอบคลุมมากที่สุด ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีการวางแผน กำหนดทิศทางแผนงาน และนโยบายอันเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร คือ บุคลากรจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 2 คน

2. ผู้บริหารในองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเนื่องจากเป็นสมาคมภาคเอกชนที่มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย คือ ผู้บริหารสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (Association of Thai Travel Agents) จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ข้าราชการในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเก็บข้อมูลจากข้าราชการในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 3,287 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

2. พนักงานในองค์กรเอกชน

ในครั้งนี้นักวิจัยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานในสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (Association of Thai Travel Agents) ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 มีพนักงานจำนวน 93 คน และ คณะผู้บริหารจำนวน 23 คน รวมเป็น 116 คน (สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว, 2562)

3. นักท่องเที่ยว

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศที่เป็นผู้มาเยี่ยมเยือนกรุงเทพมหานคร โดยในปี พ.ศ. 2561 กรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 5,494,912 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

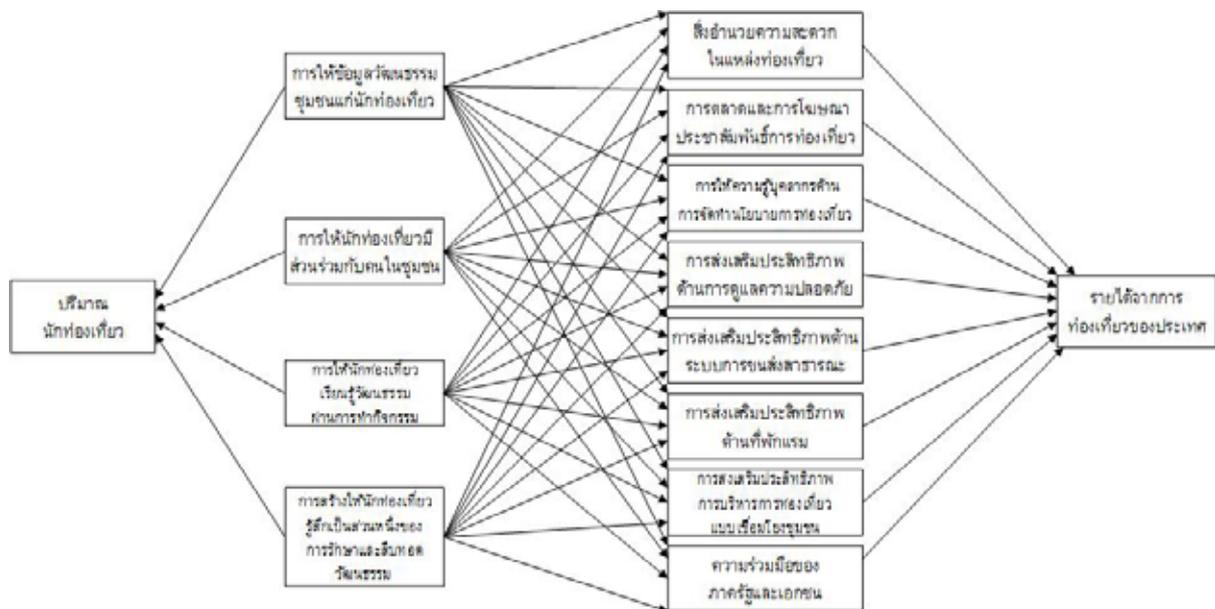
ดังนั้นจากจำนวนข้าราชการในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พนักงานในสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว และผู้มาเยี่ยมเยือนข้างต้น ผู้วิจัยได้คำนวณสูตรของ ทาโรยามาเน่ พบว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนประมาณ 400 คน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อนำคำตอบที่ได้มาใช้เป็นแนวทางหลัก จากนั้นจึงนำมาพัฒนาในการทำแบบสอบถามข้าราชการในกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พนักงานในองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร

สถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear regression analysis) เป็นการวิเคราะห์การถดถอยที่ตัวแปรอิสระส่วนใหญ่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ส่วนตัวแปรตามจะต้องเป็นตัวแปรเชิงปริมาณเท่านั้น (สุชาติ บวรกิตติวงศ์, 2548) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรอิสระ คือ การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้มีตัวแปรตาม คือ รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ และปริมาณนักท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรม เรื่องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยว และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร
ที่มา: ผู้วิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นมีตัวแปรอิสระ คือ การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่การส่งเสริมประสิทธิภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวด้านการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ด้านการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการดูแลความปลอดภัย ด้านระบบการขนส่งสาธารณะ ด้านที่พัก ด้านการบริหารการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชน และด้านความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การให้ข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนแก่นักท่องเที่ยว การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน การให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้วยตนเอง การสร้างความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยว

H0: การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ

H1: การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยว

H2: การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเก็บข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนอย่างเป็นระบบ การดูแลด้านคุณภาพของอุปกรณ์สื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอสื่อภายในแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

นอกจากนี้กรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นมีตัวแปรตาม คือ รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ และปริมาณนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้อง

กับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารองค์กรเอกชน มีการวิเคราะห์โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และสัมภาษณ์ อันประกอบไปด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. วิธีการเปิดรหัส (open coding) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึก และการสนทนากลุ่ม เป็นต้น

2. การจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ (category) คือ การรวมกันให้เป็นกลุ่มที่มีความหมาย (meaningful groups)

3. นำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์สาเหตุและผล (cause and effect analysis)

4. เมื่อได้ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูล และวัดระดับความถูกต้อง (validity) เกี่ยวกับการตีความของงานวิจัย คือ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยที่ได้ในขั้นตอนที่เหมาะสม (จิระประภา อัครบวร, 2549) ทั้งนี้ความถูกต้องมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ความถูกต้องด้านองค์ประกอบ (construct validity) ความถูกต้องภายนอก (external validity) และความถูกต้องภายใน (internal validity)

ส่วนที่สอง คือ แบบสอบถาม ส่วนนี้มีการแปลผลแบบสอบถามด้วย Likert Scale โดยที่เมื่อได้ผลจากการเก็บข้อมูลแล้ว นำผลที่ได้ขึ้นมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ซึ่งสามารถแปลผลออกมาเป็นระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

เมื่อได้ผลลัพธ์จากการแปลผลข้อมูล นำข้อมูลที่ได้รับนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (linear regression analysis) รวมถึงทำการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าฐานนิยม และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในรูปแบบตารางประกอบกับการบรรยาย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขต

กรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลจากงานวิจัยเพื่ออธิบายความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยกับสมมติฐานการวิจัยโดยอธิบายผลการวิจัยว่ามีความสอดคล้อง และสนับสนุนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างไร ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิจัย และการอภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ

จากผลการวิจัยด้านความคิดเห็นของข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สามารถสรุป และอภิปรายผลได้ดังนี้

การส่งเสริมประสิทธิภาพธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถทำได้โดยการเพิ่มคุณภาพ และความหลากหลายของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยแสดงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับการนำเสนอความพร้อมในการบริการการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ที่พักแรม เป็นต้น ทั้งยังต้องให้ความสำคัญด้านการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายด้านการท่องเที่ยว รวมถึงควรมีการเตรียมพร้อมด้านมาตรการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการวางแผนระบบผ่านนโยบาย และความพร้อมของบุคลากร นอกจากนี้ระบบการขนส่งสาธารณะของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันถือว่ามีทางเลือกที่หลากหลาย ทั้งนี้ควรพัฒนาด้านจริยธรรมของผู้ให้บริการ อีกทั้งด้านที่พักแรมควรพัฒนาการขอใบอนุญาตให้ครอบคลุม โดยเฉพาะทางที่พักแรมที่ผ่านการจองทางออนไลน์ ในขณะที่เดียวกันการบริหารการท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงกับคนในชุมชน เพื่อกระจายรายได้ให้กับประชาชน อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของรัฐบาล ทั้งยังทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมวิถีชีวิตให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้หากชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จะสามารถทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบายจากปัญหาที่แท้จริง

ของชุมชน และสามารถถ่ายทอดให้ชุมชนเข้าใจ จึงนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้ดี อีกทั้งการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวต้องการความร่วมมือของทุกภาคส่วน

จากการทดสอบสมมติฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ (สมมติฐาน H0) สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

การส่งเสริมประสิทธิภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนสำคัญต่อรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ที่พักแรม อาหาร สินค้าที่ระลึก และการบริการนำเที่ยว เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และประทับใจ ซึ่งเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวทุกคน จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ส่งผลให้รายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้น

การส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชนมีส่วนสำคัญต่อรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงกับชุมชน เพื่อกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน ทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งนี้จะต้องมีการจัดการที่ดีโดยไม่ให้กระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษารายงานเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาชุมชนโอหิงมาจิหมู่บ้านชิราคาวาโก จังหวัดกิฟุประเทศญี่ปุ่นของ ภัทรา แจ่มใจเจริญ (2558) พบว่าหลังจากมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลให้ชุมชนสามารถขยายขอบเขตในการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมได้มากขึ้น และสามารถกระจายผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในชุมชน

การส่งเสริมประสิทธิภาพด้านความร่วมมือของภาครัฐ และเอกชน มีส่วนสำคัญต่อรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือของทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากต้องใช้ความรู้ ความชำนาญที่แตกต่างกันของแต่ละฝ่าย โดยที่นักวิชาการของภาครัฐเป็นผู้วางแผนนโยบาย ในขณะที่เดียวกันต้องใช้มุมมองของเอกชน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการโดยตรงในธุรกิจการท่องเที่ยวมา

วิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ภาครัฐยังขาดบุคลากรในการดูแลนักท่องเที่ยว จึงต้องการให้เอกชนช่วยสนับสนุน โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษารายงานของรัฐบาลและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารของ ณิชชัชชิตา ตั้งวีรัตน์กร (2551) พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ และเอกชน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างภาครัฐไม่สามารถดำเนินการได้เอง ในขณะที่เดียวกันเอกชนก็ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรบางอย่างของภาครัฐ

โดยผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อ H0 คือ การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานครส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ พบว่าการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชน และการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านความร่วมมือของภาครัฐ และเอกชน ส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ

2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยด้านความคิดเห็นของข้าราชการระดับบริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สามารถสรุป และอภิปรายผลได้ดังนี้

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถทำได้โดยการให้ข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นการสร้างความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบ ซึ่งในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีประวัติวัฒนธรรมเฉพาะตัว อีกทั้งควรให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวน่าสนใจมากขึ้น ทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ และเกิดความหวงแหนสืบทอดวัฒนธรรมในชุมชนต่อไป ซึ่งต้องอาศัยการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนอย่างเป็นระบบ เพราะหน่วยงานต่าง ๆ จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลด้านการพัฒนานโยบายได้ครบถ้วน ซึ่งในปัจจุบันชุมชนยังมีศักยภาพด้านนี้ไม่เพียงพอจึงต้องอาศัยการสร้างความสำเร็จ และให้ความรู้กับชุมชน เช่นเดียวกับการดูแลคุณภาพของอุปกรณ์สื่อ

ความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ รวมถึงควรคำนึงถึงการใช้งานให้สามารถครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ผู้สูงอายุ และผู้บกพร่องทางการมองเห็น เช่นเดียวกับการใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอสื่อภายในแหล่งท่องเที่ยว เพราะจะช่วยให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจข้อมูลพร้อมกับสร้างความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวควรพิจารณาในการเตรียมมาตรการด้านการบริการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว รวมถึงต้องคอยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ และสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้เสมอ เพราะหากมีปริมาณนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอจะส่งผลให้ขาดรายได้ในการนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงสามารถสรุปได้ว่าการจัดการที่ดีจะสามารถส่งผลต่อรายได้จากการท่องเที่ยว และประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

จากการทดสอบสมมติฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และปริมาณนักท่องเที่ยว (สมมติฐาน H1) สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

การให้ข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนแก่นักท่องเที่ยว ไม่มีส่วนสำคัญต่อปริมาณนักท่องเที่ยว กล่าวคือการนำเสนอข้อมูลด้านนี้แก่นักท่องเที่ยวอาจยังไม่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มากเพียงพอ ควรพิจารณาถึงรูปแบบการนำเสนอให้น่าสนใจและการนำเสนอให้เข้าใจง่าย ซึ่งอาจต้องศึกษาจากพื้นฐานความเข้าใจข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวจากหลากหลายประเทศ โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจีนในประเทศไทย หลังกระแสภาพยนตร์ *The Lost in Thailand* ของ กรรวรรณ สังขกร และคณะ (2559) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องความแตกต่างทางภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดความไม่เข้าใจ ทั้งยังขาดป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นภาษาจีน

การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน ไม่มีส่วนสำคัญต่อปริมาณนักท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวไม่ได้ให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตกับคนในชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจต้องการรับรู้ว่าคุณในชุมชนมีกิจกรรมประจำวัน หรือวัฒนธรรมอย่างไร แต่ไม่ต้องการมี

ประสบการณ์ร่วม นอกจากนี้จากกล่าวได้นักท่องเที่ยวอาจมีความสนใจที่แตกต่างกันเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

การให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีส่วนสำคัญต่อปริมาณนักท่องเที่ยว กล่าวคือ กิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และชื่นชอบวัฒนธรรมไทย จนนำไปแนะนำให้กับผู้อื่น และเกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง *Research Associate Editor: Tourism* ของ Sirirassamee, T. (2004) พบว่าอาจเนื่องจากกิจกรรมของชุมชนยังมีอยู่เหมือนเดิมทุกครั้ง และกิจกรรมทางเลือกยังคงไม่เกิดขึ้น

การสร้างความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยวด้านความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของการรักษา และสืบทอดวัฒนธรรมไม่มีส่วนสำคัญต่อปริมาณนักท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวอาจมีทัศนคติในด้านนี้ว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้ขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับวัฒนธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมในด้านนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จ จนทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าคุณสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ และส่งต่อไปให้คนรุ่นต่อไปได้จากการมาท่องเที่ยว

จากการทดสอบสมมติฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (สมมติฐาน H2) สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนแก่นักท่องเที่ยว และการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การให้ข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนแก่นักท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการตลาด และการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ด้านการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการดูแลความปลอดภัย ด้านระบบการขนส่งสาธารณะ ด้านที่พักแรม ด้านการบริหารการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชน ด้านความร่วมมือของ

ภาครัฐ และเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเมื่อนักท่องเที่ยวรับรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้จนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และสามารถมีประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ประทับใจมากกว่าการท่องเที่ยวแบบผิวเผิน โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นหากต้องการส่งเสริมประสิทธิภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเริ่มจากการให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลด้านวัฒนธรรม ตั้งแต่บุคลากรและกระบวนการบริหารการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการให้ข้อมูลวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวผ่านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ที่ต้องนำเสนอให้นักท่องเที่ยวเห็นว่าการท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการนำวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับองค์ประกอบในการท่องเที่ยว

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน และการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และด้านการดูแลความปลอดภัย กล่าวคือหากแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนหรือคนในชุมชนสามารถสร้างความประทับใจ จนเกิดเป็นประสบการณ์ที่ดีให้นักท่องเที่ยวได้ จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ และนักท่องเที่ยวจะประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นั้นแก่ผู้อื่นผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่มีนัยสำคัญ

การทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการบริหารการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเมื่อนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกับคนในชุมชน ทำให้ชุมชนได้วิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ได้รับรู้ถึงข้อดีและปัญหาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนด้านต่าง ๆ ที่แท้จริง ส่งผลให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาบริหารการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับชุมชนได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง ของกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2554) พบว่า

ประชาชนให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

การทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน และด้านระบบการขนส่งสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือเมื่อชุมชนเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวแล้ว จะสามารถประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลที่พร้อมดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตน ทำให้ทราบแนวทางการทำงานร่วมกันได้สะดวกขึ้น โดยผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง ของกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2554) พบว่าควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรม รวมถึงสร้างความร่วมมือทางการท่องเที่ยวชุมชนระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการดูแลความปลอดภัย ด้านการบริหารการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชน ด้านความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมจะทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน ประทับใจ ในขณะที่อยู่กับชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ยังสามารถสร้างความน่าสนใจในการท่องเที่ยว โดยการประชาสัมพันธ์ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการทำกิจกรรมได้ ซึ่งเป็นการสร้างจุดเด่น และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ของนักท่องเที่ยว ที่ไม่สามารถพบในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกจากนี้ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี ของนงลักษณ์ จันทาทากุล

และนรินทร์ สังข์รักษา (2556) พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การจัดอบรมการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ

ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยวด้านความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม และการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การสร้างความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยวด้านความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของการรักษา และสืบทอดวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักแรม ด้านการบริหารการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงกับชุมชน ด้านความร่วมมือของภาครัฐ และเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การที่นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวจนเกิดความรู้สึกร่วม ห่วงแหนงวัฒนธรรม และต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นต่อไป เกิดจากทัศนคติ ประสบการณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวต้องพิจารณาด้านความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาในระยะยาวอย่างยั่งยืน เพราะการส่งเสริมประสิทธิภาพที่ดีเกิดจากแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการช่วยรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจาก

หน่วยงานภายนอกเป็นสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกัญญามน อินท่าง และคณะ (2554) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่รวมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการไว้ด้วยกัน

โดยผลการวิจัยที่ได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อ H2 คือ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการให้ข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนแก่นักท่องเที่ยว ด้านการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน ด้านการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการสร้างความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยวด้านความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของการรักษา และสืบทอดวัฒนธรรม ส่งผลต่อปริมาณนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

แผนยุทธศาสตร์จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวทางการพัฒนา แผนงาน และโครงการ เป็นระยะเวลา 3 ปี ดังนี้

ตัวชี้วัด

1. สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น
2. ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
3. ปริมาณนักท่องเที่ยวในระบบการขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น และ มีความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น
4. อัตราการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) เพิ่มสูงขึ้นทุกปี
5. ระดับความพึงพอใจด้านการบูรณาการแผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น
6. จุดประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ในการมาท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
7. ระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการ คนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวที่มีต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
8. ปริมาณกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
9. ระยะเวลาการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

การส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยศึกษาความต้องการนักท่องเที่ยวด้านบริการการท่องเที่ยว จากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านค้า ห้องสุขา เป็นต้น ดังนั้นจึงต้องเริ่มจากการศึกษารายละเอียดความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความ

สามารถในการวางแผน ซึ่งส่งผลต่อภาพรวมของทิศทางการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว และระหว่างแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกเพื่อเพิ่มความประทับใจ ทั้งยังต้องสร้างการรับรู้เส้นทางคมนาคมต่าง ๆ ที่เข้าใจง่าย โดยจัดทำป้ายบอกทาง แผนที่ท่องเที่ยว ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ และระบบแอปพลิเคชันออนไลน์ ต่อมาคือการพัฒนามาตรการดูแลความปลอดภัย โดยการพัฒนาระบบผู้รักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีจำนวนเพียงพอในพื้นที่ อีกทั้งยังต้องเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงมีมาตรการปรับปรุงเครื่องมือ เช่น กล้องวงจรปิด ไฟจราจร ไฟถนน เป็นต้น รวมถึงพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสื่อสารวัฒนธรรมไทย และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ผ่านการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ไปในช่องทางการประชาสัมพันธ์ต่างๆ รวมถึงส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทำการตลาดโดยร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนในการนำเสนอการสร้างสรรคสินค้า บริการ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร อันเป็นการสร้างรายได้ และส่งเสริมประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล เพื่อให้ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ อันเกิดจากการรับรู้ปัญหาในหลากหลายมุมมอง ต่อมาคือการพัฒนาให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยสร้างการรับรู้แก่ผู้ประกอบการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา และ จัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ทุกภาคส่วนจนสามารถนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยกระตุ้นให้เกิดความรู้สึก
ร่วมเมื่อเข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผ่านการ
บอกเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ
ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ นอกจากนี้ส่งเสริมให้เกิด
การเรียนรู้ และสืบทอดวัฒนธรรม โดยการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง ประชาชนในพื้นที่แหล่ง
ท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ และ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน
ได้เสมอ ดังนั้นจึงต้องสร้างการรับรู้ให้นักท่องเที่ยว และ
ประชาชนเกิดการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ บันทึก
เรื่องราวที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูล
อิเล็กทรอนิกส์ของแหล่งท่องเที่ยว สื่อการเรียนรู้ เป็นต้น
เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูล และ รักษาไว้ให้กับประชาชน
รวมถึงนักท่องเที่ยวในอนาคตได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมได้
อย่างครบถ้วนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้จากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555- 2559**. กรุงเทพมหานคร: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรวรรธ สัจจกร และคณะ. (2559). **รายงานวิจัย ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจีน ในประเทศไทย หลังกระแสภาพยนตร์ The Lost in Thailand**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร. (2559). **รายงานการศึกษาจำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2559**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562, จาก <http://cpd.bangkok.go.th:90/web2/SAT/0361.pdf>
- กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล. (2556). **แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562, จาก <http://www.bangkok.go.th/>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยรายจังหวัดปี 2561**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 มีนาคม 2562, จาก <https://www.mots.go.th/>
- กัญญาภรณ์ อินทหว่างและคณะ. (2554). **แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก**. ทูลสนับสนุนการวิจัย. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2554). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ บัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระประภา อัครบวร. (2549). **สร้างคนสร้างผลงาน**. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์.
- ณัฐชนินา ตั้งวีรัตน์กร. (2551). **บทบาทของรัฐและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชาชน คนในชุมชน เอกชน และภาครัฐ จึงต้องอาศัยการ
ดำเนินการวางแผนทางพัฒนาร่วมกัน

2. ควรศึกษาถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ โดยวิเคราะห์ถึง
ศักยภาพ และความพร้อมรับมือของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน
รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ควรกำหนดแนวทางการพัฒนาที่คำนึงถึงการ
สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยว
เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวเกิดการ
กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

4. ควรศึกษาในประเด็นความต้องการ และความ
พึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน
การตลาด และการประชาสัมพันธ์ รวมถึงแนวทางการ
พัฒนาการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และประเทศไทย

5. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือ
จากกรุงเทพมหานคร เช่น ปริณทลภาคเหนือ ภาคกลาง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งสามารถทำให้ทราบ
ปัจจัยที่ส่งผลในแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน

- นงลักษณ์ จันทาภากุล และนรินทร์ สังข์รักษา (2556). การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาเงินจังหวัดราชบุรี. ใน *วารสารวิทยบริการ*, 24(2) : 143-156.
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. ใน *วารสารมนุษยศาสตร์*. 18(1) : 31-50.
- ภัทรา แจ่มใจเจริญ. (2558). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาชุมชนโอหังมาจิหมู่บ้านชिरาคาว่าโก จังหวัดกัญ ประเทศญี่ปุ่น**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว. (2562). **โครงสร้างผู้บริหารและบุคลากร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.atta.or.th/>
- สุชาดา บวรกิตติวงศ์. (2548). **สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **โครงสร้างและอัตรากำลังของส่วนราชการและหน่วยงานภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2562, จาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/ga/download/article/article_20170511092355.pdf
- Sirirassamee, Thaweep. (2004). **Research Associate Editor: Tourism**. Bangkok: The Thailand Research Fund.